

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΣ

του

P A S T E U R

ΥΠΗΡΞΕ μέγας ἐπὶ μετριοφροσύνη, ὅπως ὑπῆρξε μέγας ἐπὶ φιλανθρωπία, καὶ τὸ μέλλον θά τᾶξῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀκτινοβόλον χορείαν τῶν ἀποστόλων τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀληθείας.

Διὰ τῶν λέξεων τούτων ἀπεχαιρέτησεν ὁ Poincaré τὸν σεπτὸν νεκρὸν τοῦ Pasteur.

Ἐννέα ἔκτοτε παρήλθον ἑνιαυτοί, καὶ τῇ 3/16 Ἰουλίου τοῦ ἐνεστώτος ἔτους, ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἀποτίουσα φόρον λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν γίγαντα τοῦτον καὶ μέγαν τῆς ἐπιστήμης ἱεροφάντην ἐτέλει τὰ ἀποκαλυπτῆρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Pasteur. Καὶ δικαίως ἡ διαίωσις τῆς μνήμης τῶν ἀριστέρων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας θεωρεῖται καθήκον ἐπιβεβλημένον. Διότι ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης σήμερον ἔχῃ συναίσθησιν τῆς ἰσχύος τῆς, βεβαιότητα μέλλοντος βελτιότους, ἐὰν βαδίζῃ εὐέλπιδι καὶ σθεναρὰ πρὸς νέας κατακτήσεις, ἀντιλοῦσα θάρρος ἐκ τῶν κατοικήσεων τῶν προγενεστέρων αἰώνων, ἐὰν προσανατολιζῆται τέλος πρὸς τὰ ὑψίστα ἰδεώδη, ἀναμφισβήτητος τοῦτο ὀφείλει εἰς τοὺς ἀναμάτους σκαπανεῖς τῆς ἐπιστήμης, τοὺς τηλαυγείς αὐτῆς φάρους.

Τῇ 3/16 λοιπὸν Ἰουλίου, παρόντος τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ἐν τῇ πλατείᾳ Breteuil τῶν Παρισίων ἐτελέσθησαν τὰ ἀποκαλυπτῆρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Pasteur, ὃν ἤρχισε μὲν ὁ Falguière συνεπλήρωσε δὲ ὁ Victor Peter.

Ὁ Pasteur ἀπεικονίζεται καθήμενος· τὸ βλέμμα τοῦ ἀποπνέει γαλήνην. Κάτωθεν τοῦ ἀγάλματος ἐπὶ τῆς προσῆας ὕψους ἀναγινώσκονται ἡ λέξις: PASTEUR, καὶ ἀμέσως κατωτέρω, αἱ δύο χρονολογίαι: 1822-1895· ἡ τῆς γεννήσεως καὶ ἡ τοῦ θανάτου του. Ἐπειτα δὲ κατωτέρω καὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἡ φράσις: «Διεθνὴς ἔρανος». Ὀλίγον δεξιώτερον παρίσταται γυνή, ἣτις κρατοῦσα ἀνὰ χεῖρας τὸ τέκνον τῆς, ζητεῖ βοήθειαν παρ' ἐκείνου, ὅστις ἐξεῦρεν ἀμυντικὰ ὄπλα κατὰ τοῦ θανάτου· συμβολίζει δ' αὕτη τὰς εὐγνωμονούσας μητέρας διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν τέκνων των. Εἰς τὰς λοιπὰς τρεῖς ὕψεις τοῦ βῆθρου ἐκτυλίσσονται ἀγροτικά σκηνά: ποιμὴν αὐλῶν ἐνῶ τὸ ποιμνιον βόσκει παρὰ τοὺς πόδας του, νεαρὸς βοσκὸς στηριζόμενος ἐπὶ τῶν εὐρώστων ζώων του, ἀγρόται ἀπολαμβάνοντες τὰ ἀγαθὰ, ἅτινα ὀφείλουσι εἰς τὰς θαυμασίας ἀνακαλύψεις τοῦ Pasteur.

Πέριξ τοῦ ἀγάλματος εἶχον ἀνεγερθῆ ἐξέδραι, ὧν μίαν κατεῖχεν ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας περιστοιχιζόμενος

ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, τῶν μελῶν τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, βουλευτῶν καὶ λοιπῶν ἐπιστημοτήτων, ἐτέραν δὲ ἡ Κα. Pasteur παρὰ τὴν ὁποῖαν ἐκάθητο ἡ Κα. Loubet. Μεταξὺ τῶν παρισταμένων εἰς τὴν ἐπιβλητικὴν ταύτην τελετὴν διαπρεπῶν ἐπιστημόνων, διεκρίνοντο ὁ Behring, ὁ Enera, ὁ Percy Frankland κ. λ.

Πρῶτος τῶν ῥητόρων ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα ὁ Κοσ Wallon, ἔπειτα ὁ Κοσ Desplas κ. λ.

Ἐκ τῶν λόγων τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσως Κου Chaumié ἀποσπῶμεν τὴν ἐξῆς περικοπὴν:

«Θαυμάσιον μάθημα! Ἐργάζεται ἐν πρώτοις διαρκῶς ἵνα ἀναπτύξῃ τὸ πνεῦμά του, ἵνα διὰ τοῦ χρησιμωτέρου, τοῦ ἀσφαλεστέρου μέσου διαπλίσῃ καὶ τελειοποιήσῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ ἀρμοδιώτερον ὄργανον διὰ τὸ ἀγαθὸν ἔργον, ὅπερ μέλλει νὰ ἐπιτελέσῃ.

Ἀφιερῶται κατόπιν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὀλοφύργως ἔχων ὡς ἰσχυρὸν ἐλατήριον ἐν τῇ ἐπιμόρφῃ ἐπιδιδῶξει τοῦ διορωμένου ἢ ζητουμένου ἀγνώστου, ἕκτις τοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτος, τὴν ὑψηλότεραν κέψιν τοῦ νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν χώραν ἢν ἀγαπᾷ, αἰγλήν ἢ δόξαν, ἣτις θὰ ἀντανακλασθῇ καὶ ἐπ' αὐτοῦ.

Ἀνυψοῦται ἔτι μᾶλλον, σκέπτεται ἀπαύστως τὰς ἀθλιότητας, τὰς θλίψεις, τὰ ἄλγη, τὰ μαστίζοντα τοὺς ἀνθρώπους δειρά, καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰ κακὰ θεραπείαν, εἰς τὰς θλίψεις καταπράυνσιν, παρηγορίαν».

Περὶ τοῦ Pasteur καὶ τοῦ γιγνταίου αὐτοῦ ἔργου, ἄνδρες τὰ πρώτα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ φέροντες καὶ ἀρμοδιώτατοι ἔγραψαν πλείστα βιβλία, ἀφ' ὧν δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀρυσθῇ ἀκριβεῖς καὶ ἔκτενεις γνώσεις. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἡμεῖς θὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τοῦ θέματος τούτου δι' ἐλαχίστων.

Μεταξὺ τῶν Ampère, Berthelot, Claude-Bernard, Charcot, καὶ τῆς λοιπῆς πλειάδος τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος ἐπιστημόνων, μία προπύτων ἐξέχει μορφή, ἡ τοῦ Pasteur, τοῦ πληρώσαντος διὰ τῆς φήμης του τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, καὶ θαυμασθέντος διὰ τὰς γονίμους εἰς πρακτικὰ ἀποτελέσματα θεωρίας του.

Ἀληθμόνως ἀληθῶς θὰ παραμείνῃ ἡ ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν συγκροτηθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ 1885 συνεδρίασις ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ Pasteur συγκεκρινημένος καὶ μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν μετριοφροσύνης, ἀνεκοίνωσε τὴν ἀνακάλυψιν τῆς θεραπείας τῆς λύσσης. Λύσσα! Τὸ ὄνομα μόνον ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην πλῆθος ἀπαισίων εἰκόνων. Σπασμοί, φλογερά διψα πυρπολοῦσα τὰ στήθη, καταπόσις ἀδύνατος, ἐκ νέου σπασμοὶ καὶ τέλος θάνατος ἐν μέσῳ φορικῶδους ἀγωνίας.

Διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ὁ θαυμαστικὸς πρὸς τὸν εὐεργέτην τῆς ἀνθρωπότητος, τὸν ἤδη ἐνδοξόν διὰ τὰς ἐργασίας του ἐπὶ τῆς ζυμώσεως, τῆς αὐτομάτου γεννή-

ΤΟ ΧΡΕΟΣ

σεως καὶ πλείστων ἄλλων, μεταβάλλεται εἰς ἀποθέωσιν. Ἀποθέωσιν οὐχὶ ἐφήμερον, ἀλλ' αἰώνιον! Εἰς ἔλων τὰ ὄμματα ἐνεφανίσθη τότε ὁ Pasteur, ὡς μυθικός τις ἦρας, ὡς νέος Ἡρακλῆς ἀπαλλάσσωσιν τὴν ἀνθρωπότητα τῆς φορικωδέστερας τῶν μαστίγων.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν μεγάλην ἀνακάλυψιν τοῦ διδασκάλου, ὁ Χριστὸς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ Roux, ἐφεῦρε τὴν θεραπείαν τῆς διφθερίτιδος, ὁ κόσμος ἐχαίρειτε τὴν νέαν ἀνακάλυψιν μετ' ἐνθουσιασμοῦ μὲν ἀλλ' ἄνευ θάμβους.

Ἴνα δὲ δώσωμεν ἀκριβῆ καὶ συνοπτικὴν ταυτοχρόνως ἰδέαν περὶ τῆς σημασίας καὶ ἐπιδράσεως τοῦ ἔργου τοῦ Pasteur, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ἐξῆς τοῦ Berhtelot :

« Ὁ Pasteur, ὁ Renan, ὁ Victor Hugo, εἴρωαι ἔω) αἱ τρεῖς μᾶλλον αἰγλήσασαι μορφαὶ τῆς ἐποχῆς μας μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τοῦ πνεύματος! Ὁ ἐκπνέων αἰὼν ἐδέχθη τὴν σφραγίδα των, ἀλλὰ εἰς βαθμοὺς καὶ εἰς στάδια πνευματικῆς δράσεως διάφορα.

Ἡ σφραγὶς τοῦ Pasteur εἶναι αἱ ἰδέαι καὶ ἀνακαλύψεις, αἵτινες θὰ παραμείνωσιν ἀθάνατοι εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων γενεῶν, διότι εἶναι μᾶλλον ἀπταῖ, μᾶλλον προσिताὶ εἰς τὸ πνεῦμα ἔλων. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ ἀποβαίνει ζωηρότερον προκειμένου περὶ ἀνακαλύψεων, αἵτινες τείνουσι νὰ μᾶς ἀπομακρύνωσι τοῦ μοιραίου, νὰ μᾶς ἀπαλλάξωσι τῶν νόσων καὶ νὰ παρατείνωσι τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς.

Τῷ ὄντι οἱ ἄνθρωποι φαίνονται σφραγίσαι ἀδιόφοροι πρὸς τὰς ἐπίσεις ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματος ἐν τῇ καθαρῶς ἀφηρημένῃ τάξει, διότι δὲν ἐννοοῦσιν τὴν εἰρήνην αὐτῶν ἐξ ἀντιθέτου ἐξάφρονι προθύμως τὰς παρασχεθείσας ὑπηρεσίας ἐν τῇ τάξει τῶν ἐφηρμοσμένων ἀνακαλύψεων.

Ἄνδρες ὡς ὁ Pasteur ἀποκτῶσι δόξαν καὶ καθίστανται δημοφιλεῖς ἕνεκα τῆς μεγαλοφυΐας των καὶ τῶν ἀνεκτιμήτων πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσιῶν καὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν ».

Περὶ δὲ τῆς θέσεως ἧν θὰ κατέχη ἐν τῇ ἐπιστήμῃ διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸ ὄνομα τοῦ Pasteur, ἰδοὺ τί λέγει ὁ ἰατρός Grancher: « Ὅταν μετὰ μίαν γυλιετηρίδα κατὰ τὸ 2,893 ὁ ἰατρός θὰ ὀμιλῇ εἰς τὰς νέας γενεάς, εἰς τοὺς μαθητὰς του περὶ τῆς πορείας καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἱατρικῆς, θὰ ἀναφέρῃ πρῶτα τὰ δύο ἀθάνατα ὀνόματα: τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Pasteur ».

Π. Α. Π.

ΜΑΚΡΑΝ ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὑψώματος πρὸς τὴν ἑδρὴν τῶν Πυρρηναίων, εἰκοσι ὁ μὲν ὀσπονδοὶ (fédérés) ὠχυρώθησαν ἐντὸς ἀπομεινωμένου περιπέρου ἐν τῷ μέσῳ μεγάλου κήπου, καὶ ἀπὸ μίης ἤδη ὥρας ἠμύνοντο ἡρωϊκῶς ἐναντίον τῶν Βερσαλιωτῶν οἵτινες περιεκύκλουν αὐτοὺς πανταχόθεν· ἀλλ' ἐξηνητημένοι ἐκ τῆς πείνης καὶ στεροῦμενοι πολεμοφοδίων, ἔβλεπον προσεγγίζουσαν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ συνελαμβάνοντο ἐξ ἐφύδου, καὶ ὀριστικῶς θὰ ἐνικῶντο.

Ἐντὸς δωματίου τοῦ ἰσογείου, μία γυνή, ἡ κάπηλος τοῦ τάγματος, καθημένη εἰς γωνίαν τινά, ἔσφιγγεν, ἀγρία, μεταξὺ τῶν βραχιόνων, τὰ τρέμοντα ἐκ τοῦ φόβου τέκνα τῆς: ἐν κοράτιον ὀκτὼ ἐτῶν, καὶ δύο ἄρρενα ἡλικίας ἑπτὰ καὶ πέντε ἐτῶν.

Εἰς τὸ παράθυρον, ὁ πατήρ, μέλας ἐκ τῆς πυρτιδος, ἦναιπε τὰ τελευταῖα αὐτοῦ φυσίγγια. Αἴφνης σῶμα στρατιωτῶν, εἰσώρμησεν ἀγρίως ἐντὸς τοῦ δωματίου. Πρὶν ἢ δυνθῆ νὰ κάμη κίνημά τι, ὁ στρατιώτης τοῦ Δήμου συνελήφθη. ἔδεσμεύθη, καὶ ἐσύρθη πρὸς τὸν τοῖχον, ὅπου δέκα ὅπλα διεθυνόμενα πρὸς τὸ στήθος του, ἦσαν ἔτοιμα νὰ ἐκपुरσοκροτήσωσιν. Ἀφίνουσα τὰ τέκνα τῆς, ἡ γυνὴ ὤρμησε μεταξὺ τοῦ συζύγου τῆς καὶ τῶν ἀπειλητικῶν ὅπλων.

— Ἄ! μὴ τὸν σκοτώσετε, εἶναι ὁ ἄνδρας μου, ὁ πατέρας τῶν παιδιῶν μου! εὐσπλαγχισθητέ τον, ἔλεος!

Ἄλλ' οἱ στρατιῶται, οἵτινες ἀπὸ πέντε ἡμερῶν ἔβλεπον τοὺς συντρόφους των πέπτοντας ὑπὸ τὰς σφαίρας τῶν ἀντιπάλων, δὲν ἦσαν ποσῶς διατεθειμένοι πρὸς ἐπιείκειαν. Εἰς δ' ἐξ αὐτῶν, ὁ λοχίας, λαβὼν τὴν γυναῖκα ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ἐκραύγασεν:

— Ἐλα ὀπίσω! ὁ ἄνδρας σου εἶναι ληστής. ἐपुरοβόλησεν ἐναντίον μας, τὸν εἶδα: ἦλθε τώρα καὶ ἡ ἰδική μας σειρά!

Καὶ δι' ὀρμητικοῦ κινήματος, ἔρριψε χαμαὶ τὴν γυναῖκα· ἀλλ' αὕτη τῆς ὀπίσας ἡ ἀπελπισία ἐδιπλασίαζε τὰς δυνάμεις ὤρμησεν ἐκ νέου πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς καὶ κρεμμασθεῖσα ἐκ τοῦ λαίμου του, μετὰ βρυχηθμοῦ πληγέσης λεαίνης:

— Ἄνανδροι! ἄνανδροι! ἐκραύζεν· εἰσθε δέκα ἐναντίον ἑνός· σκοτώσατε πρῶτα ἐμέ, καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, σφάζετε καὶ τὰ παιδιὰ! καλύτερα! παρὰ νὰ μένουσιν ὀρφανὰ!

* * *

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, νεαρὸς ἀνθυπολοχαγός, μὲ κατερρακωμένην στολήν, μὲ τὸ περιστροφον ἀνά χεῖρας, εἰσῆλθεν ἐν τῷ δωματίῳ.

— Μὰ τί τρέχει λοιπὸν ἐδῶ;
 Ὅλοι οἱ στρατιῶται ἠθέλησαν ν' ἀπαντήσωσι συγχρόνως.